

здоров'я індивіда за простими клініко-фізіологічними показниками, які мають достатньо виражені кореляційні зв'язки з рівнем аеробного енергопотенціалу індивіда [3]. При виборі критеріїв соматичного здоров'я дітей у загальноосвітніх школах використовують методику визначення здоров'я за такими показниками: медичні показники; фізичний розвиток; фізична підготовленість; темпи біологічного і статевого розвитку; функціональний стан учнів. Для діагностики стану здоров'я людини інтерес представляє 12-хвилинний тест, що використовується у фітнесі. Він виконується за програмою збільшення навантаження (біг, ходьба, плавання) і передбачає періодичний контроль стану організму людини. Що стосується психічних і соціальних компонентів, то важливість їх оцінки пояснюється виникненням багатьох соматичних захворювань, пов'язаних з психічним і соціальним неблагополуччям. Також здоров'я у великій мірі залежить від стилю життя, його цілей, мотивів [1].

Виділяють три головні критерії психічного здоров'я людини:

- відсутність психічних захворювань і граничного стану;
- наявність гармонії між різними рівнями організаціями психіки;
- наявність резерву психічних можливостей, оптимальний психічний стан.

Перші два критерії характеризують збереження здоров'я, тому що людина прагне підтримувати психічну рівновагу, відмежувати себе від емоційних і інформаційних перевантажень. Третій критерій носить конструктивний, здоров'яутворюючий характер, при якому втрачається здатність людини переборювати неочікувані стреси, керувати своїм емоційним станом [1]. Аналогічний підхід застосовується і в оцінці соціального благополуччя, так як збереження здоров'я можна пов'язати з соціальною захищеністю громадян, а підвищення резервів здоров'я – з правами громадян на вільний вияв і реалізацію своїх біологічних і соціальних потреб [4].

ВИСНОВКИ. Жорстка дискусія науковцями щодо поняття здоров'я, яка прийнята ВООЗ цілком заслужена. Дійсно, це визначення розпливчасте, неконкретне і не має практичних цілей. Однак, майже за 70 років, що відділяють нас від появи цього визначення, досі ніхто не запропонував інше. Воно і сьогодні при всіх своїх недоліках залишається важливим показником здоров'я. Цілісна оцінка здоров'я означає не тільки єдність організму. Характер показників здоров'я не може залежати лише від якостей людини, усвідомленості поведінки, що приносять зміцнення або шкоду здоров'ю. В цілісній оцінці здоров'я індивіда необхідно все ж таки враховувати особистісні можливості, які можуть бути представлені як рівень фізичних, психоемоційних, моральноволевових і ціннісномотиваційних установок.

ПЕРСПЕКТИВОЮ ПОДАЛЬШИХ НАУКОВИХ ПОШУКІВ можуть стати нові шляхи визначення рівня здоров'я індивіда та методики щодо його збереження та покращення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апанасенко Г.Л. Эволюция биоэнергетики и здоровья человека / Геннадий Леонидович Апанасенко // СПб. : МГП „Петрополис“, 1992. – 123 с.
2. Круцевич Т.Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания / Татьяна Юрьевна Круцевич. – К., 1999. – 230 с.
3. Салук І. Діагностична комп'ютерна програма визначення рівня фізичного здоров'я “Здоров'я” / І.Салук // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Актуальні проблеми розвитку руху “Спорт для всіх”: досвід, досягнення, тенденції”: – Тернопіль, 2007. – Т. 1. – С.187 - 190.
4. Erickson P., Wilson R., Shannon I. Years of healthy life//Statistic Notes of National Center for Health Statistics. – 1995. – April N7. – P. 1-16.
5. Rumel D. The general index of health//Canadian J. Public Health. – 2001. – V. 83. – N1. – P. 74 – 75.
6. World Health Organization: [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs385/en/>

УДК 371.13:796.071.4-12

Сватъев А. В.
Запорізький національний університет

ПРОФЕСІЙНО-ЗНАЧУЩІ ЯКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлено деякі особливості формування професійно-значущих якостей майбутнього тренера-викладача у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах. Мета статті полягає в аналізі деяких особливостей формування професійно-значущих якостей майбутнього тренера-викладача у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах. З метою з'ясування особливостей формування професійно-значущих якостей майбутнього тренера-викладача у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах нами було проведено анкетування студентів вищих навчальних закладів України. Визначено, що процес формування професійно-значущих якостей майбутнього тренера-викладача у вищих навчальних закладах України потребує нових розробок та вдосконалення відповідно до вимог і тенденцій сучасності.

Ключові слова: професійна освіта, підготовка, готовність, професіоналізм, тренер-викладач, професійна діяльність.

Сватъев А.В. Профессионально-значимые качества будущего тренера-преподавателя в процессе подготовки к профессиональной деятельности. В статье освещены некоторые особенности формирования профессионально-значимых качеств будущего тренера-преподавателя в процессе профессиональной подготовки в

высших учебных заведениях. Цель статьи заключается в анализе некоторых особенностей формирования профессионально значимых качеств будущего тренера-преподавателя в процессе профессиональной подготовки в высших учебных заведениях. С целью выяснения особенностей формирования профессионально значимых качеств будущего тренера-преподавателя в процессе профессиональной подготовки в высших учебных заведениях нами было проведено анкетирование студентов высших учебных заведений Украины. Определено, что процесс формирования профессионально-значимых качеств будущего тренера-преподавателя в высших учебных заведениях Украины требует новых разработок и совершенствования в соответствии с требованиями и тенденциями современности.

Ключевые слова: профессиональное образование, подготовка, готовность, профессионализм, тренер-преподаватель, профессиональная деятельность.

Svatyev A. V. Professionally important qualities of a future coaches in preparation for professional activity. The article highlights some features of formation of professionally significant qualities of the future of the coach is a teacher in the process of professional training in higher educational institutions. The purpose of this article is to analyze some features of formation of professionally significant qualities of the future of the coach is a teacher in the process of professional training in higher educational institutions. In accordance with the goals, objectives of the study was the elaboration and study of the psychological and pedagogical literature according to the chosen theme and the analysis of some features of formation of professionally significant qualities of the future specialist in the process of professional training in higher educational institutions of Ukraine. In order to clarify the features of formation of professionally significant qualities of the future of the coach is a teacher in the process of professional training in higher educational institutions, we have conducted survey, which was carried out by us are developed and proposed by the questionnaire, were conducted with participation 408 students of higher educational institutions, including 77 students National pedagogical University named after M. P. Drahomanov, 43 students of the Lviv state University of physical culture, 48 students of the Vinnitsa state pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky, 51 students of Zaporizhzhya national University; 49 students of the Donetsk state Institute of health, physical education and sport; 51 student Volyn national University of Lesya Ukrainka; 46 students of the Crimean Department of the state higher educational institution "Zaporizhzhya national University" and 43 students Luhansk national University named after Taras Shevchenko. The author determined that the process of formation of professionally significant qualities of the future of the coach is a teacher in higher educational institutions of Ukraine requires new developments and improvement in accordance with the requirements and trends of modernity. It is noted that a necessary condition for quality of professional preparation of future specialists of physical culture is the formation of professionally significant qualities as responsibility, self-discipline, independence, ability to make decisions, self-esteem, creative approach to the selection of methods and ways of effective implementation of future professional activity as a coach-teacher.

Key words: professional education, training, readiness, professionalism, trainer, and professional activities.

Вступ. Нині процеси інтеграції нашої країни у світове суспільство підвищує можливості майбутнього фахівця вищого навчального закладу фізкультурного напрямку стосовно власного освітнього та професійного вибору. На сучасному етапі розвитку усіх галузей господарства нашої держави, спорт розглядається як складова фізичної культури, що здійснюється у формі спеціально організованої змагальної діяльності. Фізична культура та спорт є складовою загальної культури, галуззю соціальної діяльності, що відображає сукупність духовних і матеріальних цінностей, які створюються та використовуються суспільством з метою фізичного розвитку людини, зміцнення її здоров'я й удосконалення її рухової активності. Фізична культура та спорт є одним із засобів профілактики захворювань, зміцнення здоров'я та підтримки високої працездатності людини, виховання патріотизму у громадян, а також слугує найважливішим базовим компонентом формування загальної культури сучасної молоді. Фізична культура сприяє гармонізації тілесно-духовної єдності, забезпечує формування таких загальнолюдських цінностей, як здоров'я, фізичне та психічне благополуччя, фізична досконалість студентської молоді. Тому на сьогодні розуміння фізичної культури особистості як цінності повинно бути діючим фактором формування резервів різних видів фізичної культури, прогресивних тенденцій у розвитку суспільної думки й потреб в освоєнні цінностей спорту. Саме у цьому полягає специфіка діяльності майбутнього фахівця галузі фізичної культури та спорту, який майбутню професійну діяльність пов'язує з вищим навчальним закладом, а також це слугує підґрунтям для фізкультурної освіти. Роботу виконано відповідно до плану НДР Запорізького національного університету.

Формулювання мети і завдань дослідження. Основні завдання дослідження:

1. Опрацювати та вивчити психолого-педагогічну літературу відповідно до обраної теми.
2. Проаналізувати деякі особливості формування професійно-значущих якостей майбутнього фахівця у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах України.

Результати дослідження. Аналіз наукової літератури з обраної теми дослідження дає змогу стверджувати, що проблема формування професійно-значущих якостей майбутнього фахівця у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах є об'єктом наукової зацікавленості багатьох вітчизняних та зарубіжних учених [3, **Ошибка! Источник ссылки не найден.**, 4, **Ошибка! Источник ссылки не найден.**, 5, 6, 7, 8, 9.]. Так, керуючись засадами діяльнісного підходу, В.А.Сластьонін розглядає педагогічну культуру як показник високого рівня сформованості спеціальних умінь учителя, професійно-значущих якостей, володіння сучасними методами й передовими технологіями навчання [4, с. 42]. Ми погоджуємося з думкою ученого про те, що до таких основних умінь майбутнього фахівця вищого навчального закладу належать: уміння переводити зміст об'єктивної педагогічної дійсності, об'єктивного процесу виховання в конкретні педагогічні завдання, тобто вивчення (діагностика) особистості й колективу для визначення їхньої готовності (рівня) до оволодіння новими знаннями й проектування їхнього розвитку на основі діагностики, виділення пріоритетних освітніх, виховних і

розвиваючих завдань; уміння побудувати й реалізувати логічно завершену педагогічну систему (від планування освітньо-виховних завдань, відбору змісту освітнього процесу до відбору форм, методів і засобів його організації); уміння виділяти й установлювати взаємозв'язок між різними компонентами й факторами виховання, приводити їх у дію; активізувати особистість школяра, переводити його з об'єкта в суб'єкт виховання; організувати спільну діяльність; уміння враховувати й оцінювати результати педагогічної діяльності, тобто здійснювати самоаналіз й аналіз освітнього процесу і результати діяльності вчителя, а також визначати наступний комплекс пріоритетних педагогічних завдань. Як стверджує І.А.Зязюн, педагогічна майстерність є професійним умінням оптимізувати усі види навчально-виховної діяльності, цілеспрямовувати їх на всебічний розвиток і вдосконалення особистості, формування її світогляду, здатностей, потреби у соціально-значущій діяльності [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Понад усе, на думку ученого, це комплекс властивостей особистості, які забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності. Імпонує, що до таких важливих властивостей особистості автор відносить: гуманістичну спрямованість діяльності учителя, його професійні знання, педагогічні здатності та педагогічну техніку. Майстерність учителя фізичної культури, як запевняє Є.П.Ільїн, базується на чотирьох компонентах: педагогічній спрямованості, знаннях, уміннях і професійно важливих якостях, а також на інтегральній характеристиці цих компонентів – авторитеті [3, с. 49]. Це твердження ученого є надзвичайно вагомим для нашого наукового дослідження, оскільки питання формування професійно спрямованих якостей та авторитетності майбутнього тренера-викладача ми вважаємо надзвичайно важливим у процесі підготовки фахівців цього напрямку у вищих навчальних закладах.

З метою з'ясування особливостей формування професійно-значущих якостей майбутнього тренера-викладача у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах нами було проведено анкетування студентів вищих навчальних закладів України. Анкетування, яке здійснювалось нами за розробленою і запропонованою анкетой, проводилось за участю 408 студентів вищих навчальних закладів, зокрема 77 студентів Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (НПУ імені М.П.Драгоманова), 43 студента Львівського державного університету фізичної культури (ЛДУФК), 48 студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (ВДПУ імені Михайла Коцюбинського), 51 студент Запорізького національного університету (ЗНУ); 49 студентів Донецького державного інституту здоров'я, фізичного виховання і спорту (ДДІЗФВіС); 51 студент Волинського національного університету імені Лесі Українки (ВНУ імені Лесі Українки); 46 студентів Кримського факультету державного вищого навчального закладу "Запорізький національний університет" (Кримський факультет державного вищого навчального закладу "ЗНУ") та 43 студента Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (ЛНУ).

Аналіз результатів відповідей студентів на десяте запитання анкети "Чи володієте Ви знаннями з основних аспектів професійної майстерності тренера?" засвідчив, що відповіді розподілилися таким чином: з 408 респондентів володіють такими знаннями 25,29% студентів, володіють, але недостатньо – 44,7%, не володіють знаннями з основних аспектів професійної майстерності тренера – 18,99%, важко було відповісти – 11,02% студентів. Рисунок 1 вдало демонструє результати відповідей студентів на десяте запитання анкети "Чи володієте Ви знаннями з основних аспектів професійної майстерності тренера?".

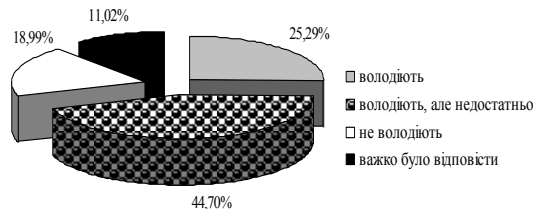

Рис. 1. Розподіл опитаних респондентів щодо володіння знаннями з основних аспектів професійної майстерності тренера(%)

Результати відповідей студентів на одинадцяте запитання анкети "Наскільки Ви володієте знаннями з дисципліни "Теорія та методика спортивного тренування з основами методик"?" розподілилися таким чином: з 408 респондентів володіють знаннями з дисципліни "Теорія та методика спортивного тренування з основами методик" 18,1% респондентів, володіють, але недостатньо – 50,59%, не володіють цими знаннями – 18,16%, важко було відповісти – 13,15% студентів. На превеликий жаль, за підсумками аналізу відповідей студентів на одинадцяте запитання анкети, ми можемо констатувати, що більшість студентів, а саме 50,59% недостатньо володіють знаннями з дисципліни "Теорія та методика спортивного тренування з основами методик".

Таблиця 1

Показник кількості студентів, опитаних, наскільки вони володіють знаннями з історії Олімпійських ігор (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад							
		НПУ імені М.П. Драгоманова	ЛДУФК	ВДПУ імені Михайла Коцюбинського	ДДІЗФВіС	ЗНУ	ВНУ імені Лесі Українки	Кримський факультет державного вищого навчального закладу "ЗНУ"	ЛНУ
	408 чол.	77 чол.	43 чол.	48 чол.	49 чол.	50 чол.	51 чол.	46 чол.	43 чол.
Так, володію	37,45	25,97	58,14	45,83	44,9	16	39,22	36,96	32,56
Володію, але не достатньо	43,46	55,84	32,56	45,83	44,9	52	35,29	34,78	46,51
Ні, не володію	11,09	11,69	0	4,17	2,04	20	19,61	19,57	11,63

Важко відповісти	8	6,49	9,3	4,17	8,16	12	5,88	8,7	9,3
------------------	---	------	-----	------	------	----	------	-----	-----

На основі аналізу результатів відповідей студентів на дванадцяте запитання анкети "Наскільки Ви володієте знаннями з історії Олімпійських ігор?", що наведено у таблиці 1, ми переконалися, що з 408 студентів володіють знаннями з історії Олімпійських ігор 37,45% респондентів, володіють, але недостатньо – 43,46% студентів, не володіють такими знаннями – 11,09%, важко було відповісти – 8% студентів. Аналіз відповідей студентів на тринадцяте запитання анкети "Наскільки Ви підготовлені для використання засобів фізичної культури та спорту у своїй майбутній професійній діяльності?" засвідчив такі результати: з 408 студентів повністю підготовлені для використання засобів фізичної культури та спорту у своїй майбутній професійній діяльності 23,49% студентів, частково підготовлені – 62,76%, не підготовлені – 7,1%, важко було відповідати – 6,66% студентів. На жаль, переважна більшість студентів, а саме 62,76% – частково підготовлені для використання засобів фізичної культури та спорту у своїй майбутній професійній діяльності. Проаналізувавши відповіді на чотирнадцяте запитання анкети "Наскільки Ви володієте знаннями про сутність, мету, завдання й зміст олімпійського та професійного спорту?", ми переконалися, що з 408 респондентів володіють такими знаннями 29,46% студентів, володіють, але недостатньо – 48,19%, не володіють знаннями про сутність, мету, завдання й зміст олімпійського та професійного спорту – 12,36% студентів, важко було відповісти – 9,99% студентів. На жаль, підсумовуючи результати відповідей студентів на чотирнадцяте запитання анкети "Наскільки Ви володієте знаннями про сутність, мету, завдання й зміст олімпійського та професійного спорту?", ми з'ясували, що переважна більшість, а саме 48,19% опитаних студентів недостатньо володіють цими знаннями. Дані результатів відповідей студентів на п'ятнадцяте питання анкети "Наскільки Ви підготовлені для майбутньої діяльності зі спортсменами у якості тренера-викладача?" засвідчили, що з 408 студентів повністю підготовлені для майбутньої діяльності зі спортсменами у якості тренера-викладача 19,94% студентів, частково підготовлені – 59,36%, не підготовлені – 10,31%, важко було відповідати – 10,39% студентів. Отже, на превеликий жаль, на підставі аналізу відповідей студентів на п'ятнадцяте питання анкети "Наскільки Ви підготовлені для майбутньої діяльності зі спортсменами у якості тренера-викладача?" нами з'ясовано, що лише незначна кількість, а саме 19,94% опитаних студентів, повністю підготовлені для майбутньої діяльності зі спортсменами у якості тренера-викладача.

ВИСНОВКИ. Аналіз психолого-педагогічної літератури з питань підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах засвідчив актуальність цієї проблеми у вітчизняній та зарубіжній педагогічній теорії та практиці. Зокрема, у працях науковців триває дослідження питань формування професійно-значущих якостей майбутнього тренера-викладача у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах. Проте, як засвідчив теоретичний аналіз, на сьогодні ця проблема проаналізована ученими недостатньо і потребує більш детального вивчення. З'ясування сучасного стану формування професійно-значущих якостей майбутнього тренера-викладача у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах України довело актуальність та доцільність дослідження обраної проблеми. Визначено, що процес формування професійно-значущих якостей майбутнього тренера-викладача у вищих навчальних закладах України потребує нових розробок та вдосконалення відповідно до вимог і тенденцій сучасності. Необхідною умовою якісної професійної підготовки майбутніх фахівців фізкультурного напрямку є формування таких професійно-значущих якостей, як відповідальність, організованість, самостійність, здатність приймати рішення, самооцінка, творчий підхід до вибору методів і способів ефективного здійснення майбутньої професійної діяльності у якості тренера-викладача. **ПОДАЛЬШІ ДОСЛІДЖЕННЯ** передбачається здійснювати у напрямку аналізу та вивчення інших аспектів процесу професійної підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про освіту" // Освіта України. Нормативно-правові документи. – К. : Міленіум, 2001. – С. 32.
2. Закон України "Про вищу освіту" : Закон від 17 січня 2002 року №2984-III // Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів (станом на 01.02.2003 р.). – Харків : Гриф, 2003. – С. 37-95.
3. Ильин Е.П. Психология физического воспитания : [учеб. пособие для пед. ин-тов по спец. 2114 "Физ. Воспитание"] / Ильин Евгений Павлович. – М. : Просвещение, 1987. – 287 с. : ил.
4. Слостенин В.А. Формирование личности учителя в системе высшего педагогического образования / Слостенин В.А.; Моск. гос. пед. ин-т. – М., 1980. – 133 с.
5. Czerwiński J. O potrzebie zmian w treściach i strukturze kształcenia oraz doskonalenia kadr trenersko-instruktorskich / Janusz Czerwiński // Trening. – 2001. – № 3. – S. 163–171.
6. Kiess E. Erfolgskonzept Personal Training : Selbständigkeit, Marketing, Trainingsplanung / Eginhard Kiess. – Düsseldorf : VDM-Verl. Müller, 2003. – 350 s.
7. Smoll E. L. Leadership behaviors in sport : A theoretical model and research paradigm / Smoll E. L., Smith R. E. // Wash., 1998. – S. 12–29.
8. Tolley H. How to Succeed at an Assessment Centre / H. Tolley, R. Wood. – London : Kogan Page Ltd., 2005 – 192 p.
9. Vroeijenstijn A. I. Towards A Quality Model for Higher Education // INQAAHE-2001 Conference on Quality, Standards and Recognition, March 2001. Conference on Quality, Standards and Recognition, March 2001. – S. 34–67.